

УДК 338.439:631.14(477.46)

Нестерчук Ю.О., д.е.н., професор, **Бутко Н.В.**, аспірант,
(natashazhu4ok@rambler.ru)[©]*Уманський національний університет садівництва*

ОЦІНКА СТРАТЕГІЧНОГО РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОДУКТОВИХ ПІДКОМПЛЕКСІВ РЕГІОНУ

Висвітлено методика оцінки стратегічного ресурсного потенціалу регіональних продуктивних підкомплексів, розглянуто структурні складові показника комплексної економічної ефективності функціонування підприємств.

Ключові слова: *стратегічний ресурсний потенціал, продуктивні підкомплекси, комплексна оцінка економічної ефективності.*

Вступ. Успішне функціонування регіональних продуктивних підкомплексів АПК багато в чому визначається правильно вибраною стратегією управління ресурсним потенціалом підприємств, що є їх складовими. В сучасному динамічному середовищі успіх буде притаманний лише тим підприємствам, чії стратегії безпосередньо орієнтовані на активне використання їх внутрішнього потенціалу, зокрема ресурсного. Проте конкурентні переваги в агропромисловому комплексі визначаються не лише потужністю ресурсного потенціалу та підтримкою з боку взаємопов'язаних галузей, але і формуванням стратегічних ресурсів, їх постійним якісним і кількісним оновленням, яке може гарантувати реалізацію оптимальних підприємницьких рішень.

Матеріал і методи. У науковій літературі питаннями створення концептуальної бази і теоретичних засад формування та використання ресурсного потенціалу підприємств займається ціла плеяда вчених-науковців, серед яких слід виділити праці Т. Дозорової, М. Мойси, В. Трегубчука, О. Ульяновченка, В. Шияна та інших. Дослідженням механізму формування та розвитку суб'єктів підприємництва регіональних продуктивних підкомплексів присвячені праці М. Коденської, В. Месель-Веселяка, М. Пархомця, М. Хорунжого та інших. Проте отримані результати залишають шлях для подальших досліджень у сфері розробки методики оцінки стратегічного ресурсного потенціалу продуктивних підкомплексів АПК регіону з врахуванням необхідних умов для забезпечення стабільної та високої ефективності в довгостроковій перспективі.

У процесі дослідження використовувалися наукові методи теоретичного пошуку, аналізу, порівняння, абстрактно-логічний підхід, результати особистих спостережень.

Результати дослідження. Процес оцінювання ресурсного потенціалу регіональних продуктивних підкомплексів має базуватися на підході, що інтегрує в собі всі характеристики внутрішнього і зовнішнього середовища: природного, виробничого, трудового, фінансового та інформаційного потенціалів. Сукупний

ресурсний потенціал продуктивних підкомплексів при цьому слід визначати виходячи із всієї системи складових і взаємопов'язаних потенціалів підприємств, що входять до їх складу, а оцінку величини кожного структурного елементу потенціалів необхідно здійснювати за величиною виробничої функції кожного із складових сфер діяльності.

Ефективність функціонування і розвитку регіональних продуктивних підкомплексів за сучасних ринкових відносин характеризується передусім ступінню реалізації внутрішнього потенціалу підприємств, що є їх структурними складовими, а також стратегічними складовими їх елементів, які на кінцевому етапі формують стратегічний потенціал продуктивних підкомплексів регіону. Стан та розвиток стратегічного ресурсного потенціалу кожного підприємства відповідного підкомплексу залежить від володіння унікальними ресурсами та організаційними можливостями, які приносять економічну вигоду та визначають конкурентні переваги. А останні виникають лише тоді, коли підприємство реалізує таку стратегію створення цінностей, яка не може бути застосована реальними та потенційними конкурентами. Тому вибір стратегії, в першу чергу, залежить від розміру потенціалу ресурсів та його конкурентоспроможності.

Стратегічний ресурсний потенціал ($СтрРП$) продуктивних підкомплексів АПК регіону вважаємо за доцільне визначити як різницю його потенційно можливого значення на кінець та початок реалізації стратегії за формулою:

$$СтрРП = СтрРП_{кін.} - СтрРП_{поч.}, \quad (1)$$

де $СтрРП_{поч.}$ ($СтрРП_{кін.}$) – потенційні можливості стратегічного ресурсного потенціалу підкомплексів АПК регіону на початок та кінець реалізації стратегічного плану розвитку підприємств, що входять до їх складу.

Кінцевий розрахунковий показник стратегічного ресурсного потенціалу є досить важливим при його обчисленні, адже показує розрив між необхідними та фактичними параметрами складових стратегічного потенціалу шляхом реалізації заходів з реформування та оптимізації систем управління кожною галуззю АПК, в яких утворені відповідні продуктивні підкомплекси. Обидва показники стратегічного ресурсного потенціалу розраховуються як добуток інтегрального показника сукупного ресурсного потенціалу сфер економіки АПК ($ІнтСРП$) досліджуваного регіону та комплексного показника економічної ефективності виробництва продукції та послуг ($КЕЕ$) відповідних регіональних продуктивних підкомплексів.

У Черкаській області визначальний вплив на формування інтегрального показника сукупного ресурсного потенціалу сфер АПК здійснює його друга сфера – сільське господарство (табл. 1). Інші сфери формують рангований ряд таким чином: перша, третя, четверта.

Таблиця 1

**Динаміка складових показників ресурсного потенціалу сфер економіки АПК
Черкаської області за роками**

Показник	2008	2009	Темп росту 2009р. до 2008, %
CRP_{cf_1}	0,3810	0,4040	106,0
CRP_{cf_2}	0,4430	0,5325	120,2
CRP_{cf_3}	0,3613	0,3970	109,9
CRP_{cf_4}	0,3225	0,3475	107,8
$IntCRP$	0,3770	0,4203	111,5

Зростання показника інтегрального сукупного ресурсного потенціалу всіх сфер економіки АПК регіону в 2009 р. порівняно з 2008 р. становить 11,5 %, що вказує на нарощування потенціалу ресурсів продуктивних підкомплексів останнього досліджуваного року за рахунок збільшення сукупного ресурсного потенціалу другої сфери АПК на 20,2 %, третьої – на 9,9 %, четвертої – на 7,8 %, першої – на 6,0 %.

Для визначення комплексного показника економічної ефективності розглянемо, що являє собою поняття економічна ефективність та, які складові компоненти воно включає.

Економічна ефективність – це результативність функціонування економічної сфери суспільних систем (підприємств), яка відображає міру впливу економічних процесів на економічні результати [1]. Критерії ефективності формуються на основі двох підходів: витратного – "спожиті ресурси" і ресурсного – "застосовані ресурси". Витратний підхід відображає ефект, одержаний з кожної одиниці сукупних витрат або окремо витрат живої чи уречевленої праці, а ресурсний – покликаний характеризувати ефективність використання ресурсів (трудових, матеріальних, фінансових тощо) [2]. Тому для оцінки ефективності того чи іншого виду ресурсів корисний результат діяльності підприємств порівнюється з витратами на отримання цього корисного результату. Однак складна взаємодія між ресурсами і отриманими результатами потребує поділу ефективності з урахуванням фактору часу (рис. 1).

Для розрахунку комплексного показника економічної ефективності виробництва продукції (послуг) регіональних продуктивних підкомплексів основою оцінки діяльності підприємств, які їх формують, на відносно короткому проміжку часу прийнято статичну економічну ефективність. Проте стратегічне управління таких підприємств неможливе без оцінки динамічної ефективності, яка дає можливість врахувати необхідні умови для забезпечення стабільної та високої ефективності в довгостроковій перспективі.

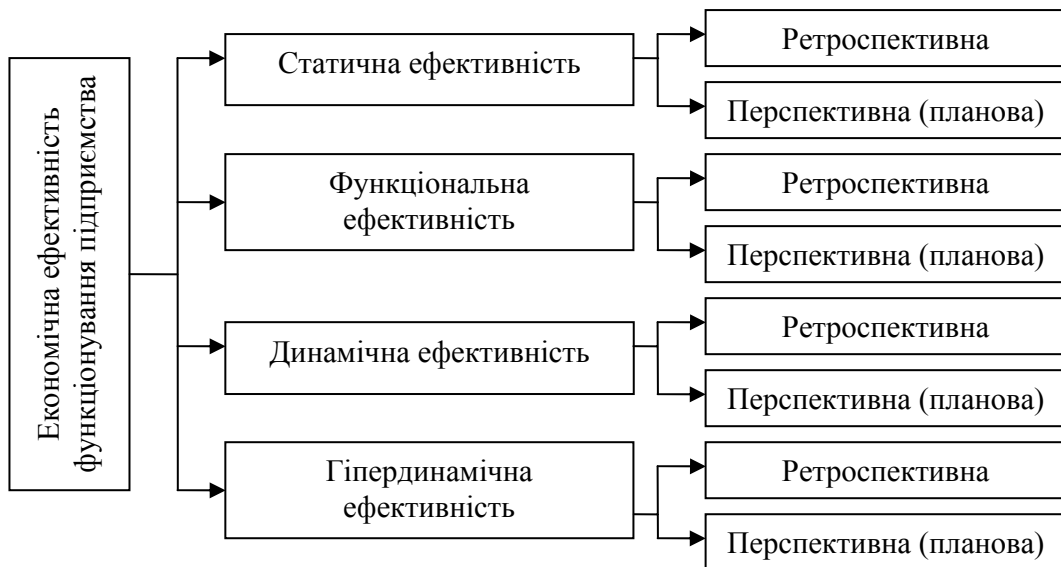

Рис. 1. Схема оцінки економічної ефективності функціонування підприємства з погляду часу

Комплексний аналіз економічної ефективності передбачає розрахунок показника потенційної ефективності (можливості отримання максимального ефекту при повному використанні виробничих потужностей) та низки заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання ресурсів.

Алгоритм оцінки і механізм формування економічної ефективності функціонування регіональних продуктивних підкомплексів зображений на рис. 2. Він відображає послідовність зв'язків у формуванні результативного показника ефективності функціонування продуктивних підкомплексів АПК регіону, який інтегрує в собі вплив внутрішніх та зовнішніх факторів на результати діяльності підприємств відповідних підкомплексів.

В якості узагальнюючого показника виробничо-господарської діяльності підприємств, що об'єднані у продуктивні підкомплекси, може виступати валовий дохід від реалізації всіх видів продукції [3, с. 21], який повинен постійно зростати за рахунок ефективного використання додаткових капітальних вкладень, покращення якості продукції тощо.

Рис. 2. Схема формування механізму оцінки комплексної економічної ефективності функціонування продуктивних підкомплексів регіону.

Важливим складником комплексної оцінки економічної ефективності є розробка заходів підвищення ефективності використання ресурсів підприємств підкомплексів, основними з яких мають бути понесені затрати на розвиток матеріально-технічної бази, розширеного відтворення капіталу АПК регіону, які визначаються через співвідношення величини валового доходу від усіх видів діяльності до вартості необхідних для цього ресурсів, включаючи додаткові капітальні вкладення за мінусом ефекту, який отримуємо в результаті проведення організаційно-економічних заходів для покращення використання цих ресурсів.

Визначивши всі основні складові комплексної оцінки економічної ефективності, маємо вихідні дані для розрахунку показника стратегічного ресурсного потенціалу продуктивних підкомплексів Черкаської області за наступною формулою:

$$СтрРП = (IntCPП * KEE)_{кін.} - (IntCPП * KEE)_{поч.} \quad (2)$$

$$СтрРП_{поч.} = 0,3770 * 0,6 = 0,2262 \text{ (0,226 – на початок 2009р.)}$$

$$СтрРП_{кін.} = 0,4203 * 0,81 = 0,3404 \text{ (0,340 – на кінець 2009 р.)}$$

$$СтрРП = 0,340 - 0,226 = 0,114$$

Визначаємо абсолютну величину показника на 2015р.:

$$СтрРП = (ІнтСРП * КЕЕ)_{кін.} - (ІнтСРП * КЕЕ)_{поч.} = 1,0 - 0,340 = 0,660$$

$$СтрРП_{кін.2015р.} = 1,0.$$

Такого значення цього показника можна досягти, наприклад, за рахунок збільшення *КЕЕ* до 1,1 та *ІнтСРП* - до 0,91. Тобто показник сукупного ресурсного потенціалу всіх сфер АПК регіону до 2015 року повинен скласти 0,91. Щоб його значення досягло такого рівня необхідно, щоб значення складових для чотирьох сфер економіки АПК, за умови їх рівного розподілу, склало в сумі не менше 3,64, тобто збільшилося вдвічі порівняно з 2009 р. Це стане можливим за рахунок підвищення ефективності діяльності підприємств кожної сфери АПК регіону шляхом стимулювання розвитку інтеграційних зв'язків технологічного ланцюга: виробництво – переробка – збут.

Висновки. За результатами розрахунків і факторних оцінок зміни значень кожного виду потенціалу для сфер АПК та для підвищення ефективності реалізації стратегічного ресурсного потенціалу регіональних продуктових підкомплексів був розроблений механізм, який дозволяє визначити оптимальний рівень використання потенціалу ресурсів підприємств підкомплексів та надає можливість розробити основні напрями стратегії розвитку всіх галузей АПК регіону на майбутній період.

Література

1. Скіб'як А.Ю. Інтерпретаційні особливості категорії ефективності функціонування виробничих систем [Електронний ресурс] / А.Ю. Скіб'як, О.М. Швець, Н.Є. Кирипенко // Режим доступу: http://www.rusnauka.com/12_EN_2008/Economics/31324.doc.htm.
2. Рац О.М. Визначення сутності поняття ефективність функціонування підприємств / О.М. Рац // Економічний простір. – 2008. – № 15. – С. 275 – 286.
3. Дієсперов В.С. Ефективність виробництва у сільськогосподарському підприємстві: монографія / В.С. Дієсперов. – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – 340 с.

Summary

Nesterchuk Y.O., Butko N.V., (natashazu4ok@rambler.ru)

Uman National University of Horticulture, Uman, Ukraine

THE ESTIMATION OF THE STRATEGIC RESOURCE POTENTIAL OF THE FOOD SUBCOMPLEXES IN THE REGION

The method of the estimation of the strategic resource potential of the regional food subcomplexes is reflected. The structural constituents of the complex economic efficiency of the enterprises functioning are considered.

Key words: *strategic resource potential, food subcomplexes, complex estimation of the economic efficiency.*

Рецензент - д.ф-м.н., проф. Філевич П.В.